

Nr 43.

Ankom till riksdagens kansli den 24 maj 1945 kl. 1 em.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner angående befrielse för kyrka, landsting, kommun eller annan menighet ävensom hushållningssällskap från erläggande av arvsskatt vid testamentsförvärv.

(2:a avd.)

I två likalydande inom riksdagen väckta motioner, I: 172 av herrar *Dahlström* och *Källman* samt II: 282 av herr *Mattsson*, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta sådan ändring i 1941 års förordning om arvsskatt och gåvoskatt att kyrka, landsting, kommun eller annan menighet ävensom hushållningssällskap befrias från erläggande av skatt för testamentsförvärv samt att bevillningsutskottet måtte utarbeta härför erforderlig lagtext».

Beträffande motiveringen för detta yrkande får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen I: 172.

Enligt 3 § i 1941 års förordning om arvsskatt och gåvoskatt äro från skattskyldighet enligt samma förordning befriade följande juridiska personer, nämligen staten, stiftelse eller sammanslutning med huvudsakligt ändamål att under samverkan med militär eller annan myndighet stärka rikets försvar, stiftelse eller sammanslutning, som har till huvudsakligt ändamål att främja barns eller ungdoms vård och fostran eller utbildning eller att främja vård av behövande ålderstigna, sjuka eller lytta, dock icke där ändamålet är att sålunda tillgodose medlemmar av viss eller vissa släkter eller utom riket bosatta utlänningar, samt stiftelse eller sammanslutning, som har till huvudsakligt ändamål att främja vetenskaplig undervisning eller forskning. Sådan skattebefrielse tillkommer dock icke sammanslutning, som har till syfte att i sin verksamhet tillgodose medlemmarnas ekonomiska intressen, och ej heller utländsk stiftelse eller sammanslutning.

Ovannämnda juridiska personer åtnjuta sålunda skattefrihet beträffande såväl arvs- som gåvoskatt. Bestämmelser om skattefrihet för gåva finnas i 38 §, enligt vilket författningsrum sådan skattefrihet åtnjutes av, förutom de i 3 § omnämnda juridiska personerna, följande juridiska personer, nämligen kyrka, landsting, kommun eller annan menighet ävensom hushållningssällskap, stiftelse med huvudsakligt syfte att främja religiösa, välgörande, sociala, politiska, konstnärliga, idrottsliga eller andra därmed jämförliga kulturella eller eljest allmännyttiga ändamål, stiftelse med huvudsak-

ligt ändamål att främja landets näringsliv, registrerad understödsförening eller sådan sammanslutning, som, utan att hava till syfte att i sin verksamhet tillgodose medlemmarnas ekonomiska intressen, huvudsakligen fullföljer ovan angivet ändamål. Skattebefrielse enligt 38 § tillkommer endast svensk juridisk person och äger icke rum, där givaren för sin livstid eller för viss tid förbehållit sig nyttjanderätt till eller rätt till ränta, avkomst eller annan förmån av den bortgivna egendomen eller del däray.

Arvs- och gåvoskattens bestämmande sker enligt 28 § med ledning av en tariff. Denna tariff innehåller fyra klasser, varav klass I, innefattande den lägsta skatteskalen, avser bl. a. efterlevande make och barn, klass II bl. a. föräldrar och syskon, klass III samtliga de i 38 § uppräknade, från gåvoskatt befriade juridiska personerna med undantag av de i 3 § omförmälda samt klass IV sådana skattskyldiga, som ej äro hänförliga under klass I, II eller III.

I de nu förevarande motionerna har anförts i huvudsak följande. Skälen för upprätthållande vid arvs- och gåvobeskattningen av nu föreliggande mot-sättning, som innebure skattskyldighet vid testamentsförvärv och skattefrihet vid gåva för kyrka, landsting, kommun eller annan menighet ävensom hushållningssällskap, torde främst vara av historisk natur. Då de allmänna bestämmelserna om gåvoskatt infördes, motiverades dessa bestämmelser med en önskan att förebygga arvsskattens kringgående. Några risker härvidlag ansåges emellertid icke föreligga vid donation till allmännyttiga och välgörande ändamål. Tvärtom kunde en gåvobeskattning med skäl befaras avhålla mången från att skänka till dylika ändamål. Möjligen kunde en skatt på kommuns testamentsförvärv motiveras under tiden före rösträttsreformer-nas genomförande, då enskilda bolag och enskilda personer kunde äga ett dominerande inflytande på avgörandet av kommunala angelägenheter. Dessa skäl hade numera helt bortfallit. Att praktiska olägenheter vore förenade med ett bibehållande av nu gällande arvsskattebestämmelser vore uppenbart. Det kunde vara svårt för en kommun, som i testamente fått sig tilldelad en jordegendom med högt taxeringsvärde, att anskaffa det för skattens erlåg-gande erforderliga kapitalet. Ur givarens synpunkt vore rådande förhållan-den icke heller tillfredsställande. Även rent principiella synpunkter talade för att kommunerna erhöles befrielse från skatt vid testamentsförvärv. Utvecklingen i senare tid, som kännetecknades av att den kommunala självstyrelsen minskat, medan kommunerna i växande utsträckning betrotts med rent statliga förvaltningsuppdrag, gjorde det svårt att motivera en skillnad mellan stat och kommun i nu berört avseende. Väsentligen samma skäl talade för skattebefrielse jämväl för kyrka, landsting och hushållningssällskap.

Efter därom i grundlagsenlig ordning framställd begäran har utskottet emottagit yttranden över motionerna av *Svea hovrätt, statskontoret, kammar-rätten, Stockholms rådhusrätt* och *Göteborgs rådhusrätt* samt *styrelserna för svenska landskommunernas förbund, svenska stadsförbundet* och *svenska landstingsförbundet*.

Svea hovrätt, som överlämnat ett av hovrätten infordrat yttrande i frågan av advokatfiskalsämbetet vid hovrätten, har i huvudsaklig överensstämmelse med detta yttrande anfört följande. Hovrätten ansåge, att skattefriheten beträffande testamentsförvärv till allmännyttiga ändamål borde utsträckas lika långt som beträffande gåva. En dylik ordning vore i hög grad ägnad att främja den allmänna kulturutvecklingen och skulle även ur statsfinansiell synpunkt i det långa loppet visa sig vara välbetänkt. Hovrätten skulle därför med tillfredsställelse se, att frågan om befrielse från arvsskatt för donationer till allmännyttiga ändamål nu upptoges till omprövning. Därvid föreläge enligt hovrättens mening skäl att i ett sammanhang behandla frågan om sådan befrielse beträffande samtliga i 38 § arvsskatteförordningen uppräknade juridiska personer. Däremot funne hovrätten skäl ej föreligga att i förevarande ordning till prövning upptaga frågan om arvsskattebefrielse allenast för de i motionerna angivna rättssubjekten.

Statskontoret har avstyrkt bifall till motionerna och till stöd därför anfört, att de av motionärerna åberopade skälen icke kunde motivera ett annat ståndpunktstagande till förevarande spörsmål än som skedde år 1941, då nuvarande bestämmelser angående skattefrihetens omfattning antogos.

Kammarrätten har tillstyrkt bifall till motionerna samt ifrågasatt om icke frihet från arvsskatt borde medgivas även andra i 38 § förordningen om arvsskatt och gåvoskatt omförmälda juridiska personer. Därjämte har ämbetsverket framhållit, att det vore en svår och delikat sak att på ett rättvist sätt i förevarande avseende göra en gränsdragning mellan skattepliktiga och skattefria institutioner samt att bland annat ordet »kyrka» vore till sin skatterättsliga innebörd obestämt.

Stockholms rådhusrätt har avstyrkt bifall till motionerna och därvid anfört bl. a. att en betydande skillnad föreläge mellan statens och kommunernas verksamhet. Särskilt stor vore skillnaden mellan den verksamhet, som utövades av staten och den som utövades av landstingen eller hushållningssällskapen. Det kunde svårligen överskådas i vad mån »annan menighet» kunde anses utöva rent statliga förvaltningsuppdrag. Beträffande »kyrka» torde de i motionerna anförda skälen äga endast ringa giltighet. Skillnaden vore avsevärt större mellan statlig och kommunal verksamhet än mellan den kvalificerade fattigvård, som avsåges i 3 § förordningen om arvsskatt och gåvoskatt, och annan social verksamhet. För övrigt kunde väl starkt ifrågasättas, huruvida det vore berättigat att göra skillnad mellan kyrka och stiftelse med syfte att främja religiösa ändamål, mellan kommun eller annan menighet och stiftelse med syfte att främja allmännyttiga ändamål ävensom mellan hushållningssällskap och stiftelse med ändamål att främja landets näringsliv. För den händelse skattefriheten borde utvidgas, torde utvidgningen därför böra utsträckas att gälla även andra i 38 § av 1941 års förordning omförmälda rättssubjekt.

Jämväl *Göteborgs rådhusrätt* har avstyrkt bifall till motionerna under åberopande bland annat av statsfinansiella skäl. Därjämte har i rådhusrättens utlåtande framhållits, att vid bedömande av spörsmålet om en utvidgad skattefrihet torde vara närmast avgörande, om skattskyldigheten verkade

avhållande å viljan att genom testamente tillgodose de ändamål, som vore i fråga, samt att i detta hänseende icke sedan år 1941 torde ha vunnits erfarenhet, som vore ägnad att medföra ändring i inställningen till denna fråga.

Styrelserna för svenska landskommunernas förbund, svenska stadsförbundet och svenska landstingsförbundet ha däremot hemställt om bifall till motionerna och till stöd för detta yrkande anfört i huvudsak följande.

Styrelsen för svenska landskommunernas förbund kunde i stort sett ansluta sig till vad i motionerna anfördes om olägenheten av kommuns skattskyldighet vid testamentsförvärv. Svårigheten att anskaffa erforderligt kapital till skattens erläggande vid testamentsförvärv av fastighet sammanhänge med att testator i dylika fall så gott som alltid förbjöde mottagaren att in-teckna eller försälja gården. Beträffande kommunernas befattning med rent statliga förvaltningsuppgifter kunde framhållas, att staten själv erkänt detta genom att i så stor omfattning lämna statliga bidrag till kommunerna för olika ändamål.

Styrelsen för svenska stadsförbundet har framhållit, att det naturliga synes vara att fritaga de i motionerna omförmälda juridiska personerna från arvsskatt, då de i princip vore fritagna från statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. Enligt styrelsens förmenande torde knappast kunna förebringas några positiva skäl för bibehållande av arvsskattskyldighet i dessa fall.

Styrelsen för svenska landstingsförbundet funne det ligga något stötande uti att staten genom uttagande av arvsskatt förminskade värdet av ett testamentatoriskt förordnande till förmån för någons hemortskommun eller hemortslandsting. Särskilt egendomligt tedde sig detta, om genom testamentet egendom ställdes till landstingets förfogande för bestridande av en uppgift, för vilken statsbidrag utginge.

Utskottet.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen åtnjuter enligt 1941 års förordning om arvsskatt och gåvoskatt staten i likhet med vissa stiftelser och sammanslutningar med i hög grad allmännyttigt ändamål befrielse från såväl arvsskatt som gåvoskatt. Kyrka, landsting, kommun eller annan menighet ävensom hushållningssällskap åtnjuta i likhet med vissa stiftelser och sammanslutningar, som främja allmännyttiga ändamål i övrigt, skattefrihet till gåvoskatt men äro skattskyldiga till arvsskatt och hänföras därvid under arvsklass III i den i nämnda förordning intagna tariffen.

I förevarande motioner har hemställts, att kyrka, landsting, kommun eller annan menighet ävensom hushållningssällskap måtte befrias från skattskyldighet till arvsskatt vid testamentsförvärv. Till stöd för detta yrkande har åberopats, att frihet från gåvoskatt redan gällde vid gåva till förmån för ifrågavarande juridiska personer samt att olägenheter vållades av att i förevarande avseende bibehålla en motsättning mellan arvs- och gåvobeskattningen.

Då även enligt utskottets mening skäl kunna anföras för befrielse från arvsskatt för de offentligrättsliga juridiska personer, varom här är fråga, finner utskottet det i motionerna berörda spörsmålet beaktansvärt. Emellertid är utskottet icke övertygat om att genom ett bifall till motionerna skulle vinnas

den reglering på ifrågavarande område, som motionärerna uppenbarligen åsyftat. Om befrielse från arvsskatt medgives de i motionerna avsedda juridiska personerna, torde nämligen full säkerhet icke finnas för att till dem överlämnade donationsfonder komma i åtnjutande av samma skatteförmåner. Befrielse från arvsskatt för de nu ifrågavarande juridiska personerna synes fördenskull böra tagas i övervägande allenast i samband med en utredning angående verkningarna härav med avseende å deras donationsfonder.

Såsom kammarrätten påpekat är begreppet kyrka till sin skatterättsliga innebörd obestämt. Enligt vad utskottet inhämtat pågår för närvarande inom dissenterlagskommittén utredning rörande bland annat kyrkosamfundens och de frikyrkliga sammanslutningarnas rättsliga ställning, vid vilken utredning jämväl frågan om dessa juridiska personers behandling i beskattningshänseende torde komma under övervägande. Resultatet av berörda utredning bör enligt utskottets mening avvaktas.

På grund härav och då nuvarande bestämmelser i ämnet tillkommit så nyligen som år 1941, anser sig utskottet icke böra tillstyrka bifall till motionerna.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I: 172 av herrar Dahlström och Källman samt II: 282 av herr Mattsson angående befrielse för kyrka, landsting, kommun eller annan menighet ävensom hushållningssällskap från erläggande av arvsskatt vid testamentsförvärv icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 24 maj 1945.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bärq, Elon Andersson, Wahlmark, Sjödahl, friherre De Geer, Ekman, Frans Ericson, Velander, Herman Ericsson och Carl Eric Ericson* samt

från andra kammaren: herrar *Lövgren, Björklund, Sandberg, Orgård, Janson i Frändesta, Falk, Jonsson i Skedsbygd, Olofsson i Höganäs, Vigelsbo och Karlsson i Granebo.*